

А. І. ЛЯШКЕВИЧ, М. І. БАБИШЕНА

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Міністерство освіти і науки України
Херсонська державна морська академія
Кафедра гуманітарних дисциплін

А. І. Ляшкевич, М. І. Бабишена

**ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК
МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ**

Херсон
ХДМА
2018

УДК 81'374.2:656.61(038)
Л 99

Рецензенти:

- М. І. Пентиліук* – доктор педагогічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри мовознавства
Херсонського державного університету;
Є. П. Голобородько – доктор педагогічних наук,
член-кореспондент НАПН України,
професор кафедри педагогіки й менеджменту освіти
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»;
Р. А. Варбанець – доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри суднових енергетичних установок та технічної експлуатації
Одеського національного морського університету;
О. М. Товстокорий – капітан далекого плавання, капітан компанії
«Star Clippers LTD», «TMS offshore LTD», кандидат технічних наук,
завідувач кафедри управління судном ХДМА;
Л. А. Пивоваров – капітан компанії «SCF Unikom Manangement Services Cyprus»,
старший викладач кафедри управління судном ХДМА

*Розглянуто на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін
(протокол № 2 від 09.10.2017)*

*Затверджено на засіданні Вченої ради
Херсонської державної морської академії
(протокол № 3 від 09.11.2017)*

Ляшкевич А. І.

Л 99 Тлумачний словник морської термінології / А. І. Ляшкевич, М. І. Бабишена —
Херсон : ХДМА, 2018. — 148 с.
ISBN 978-966-2245-25-7

«Тлумачний словник морської термінології» охоплює морську лексику, необхідну для використання у навчальному процесі в морських закладах освіти з урахуванням компетентнісного підходу, а також для вдосконалення і розвитку лексичного складу суднових офіцерів.

До видання ввійшла судноплавна термінологія наших предків. Незважаючи на те, що за походженням морські терміни переважно слов'янські, але в період становлення і розвитку зазнали впливів інших мов: грецької, голландської, англійської, французької, німецької та скандинавських. Терміни і словосполучення подано українською мовою з перекладом на англійську.

Словник розраховано на викладачів, аспірантів, магістрантів, курсантів, студентів, а також для всіх інших, хто вивчає морську справу і бажає досягнути в ній успіху.

ISBN 978-966-2245-25-7

УДК 81'374.2:656.61(038)

© Ляшкевич А. І.,
Бабишена М. І., 2018
© ХДМА, 2018

Зміст

1. Передмова	5
2. А	8
3. Б	14
4. В	24
5. Г	32
6. Д	38
7. Е	44
8. Ж	45
9. З	47
10. І	51
11. Й	52
12. К	53
13. Л	71
14. М	78
15. Н	85
16. О	88
17. П	90
18. Р	98
19. С	104
20. Т	113
21. У	120
22. Ф	122
23. Х	128
24. Ц	129

25. Ч	131
26. Ш	133
27. Щ	142
28. Ю	143
29. Я	144
30. Література	146

Передмова

У сучасних умовах розвитку українського суспільства виникає нагальна потреба у проведенні глибоких реформ, які за своєю суттю і спрямованістю відповідали б об'єктивним умовам національного відродження, переходу до цивілізованого соціально орієнтованого спрямування в суспільному житті.

Незаперечною є істина про те, що високоефективного і конкурентоспроможного моряка можуть створити та розвивати лише професійно компетентні фахівці всіх рівнів.

Україна — морська держава, тому закономірно вона має розгалужену систему морської лексики. Староукраїнська лексика багата на синоніми у складі номінацій річково-морських понять.

У процесі розвитку морської термінології змінюється якісний і кількісний склад морських термінів-словосполучень, які утворюються внаслідок поєднання кількох слів, що виражають певне термінологічне поняття, не мають емоційно-експресивних відтінків і спроможні повною мірою відобразити необхідні риси того чи іншого поняття.

За свідченням збережених пам'яток часів Київської Русі, судноплавна термінологія наших предків за походженням переважно слов'янська, хоч уже в період становлення зазнала впливів грецької і скандинавських мов. Щодо термінології на позначення морських кліматичних явищ, то вона показує

надзвичайне розмаїття слов'янського словотвору в українській терміносистемі.

Розростання козацької флотилії в XVI–XVIII ст. позначилося й на розбудові української морської термінолексики. Наявні також і запозичення з голландської мови.

Переклади південнослов'янської літератури збагатили українську морську термінологію.

Слов'янські морські терміни зберігають, як правило, свою етимологічну виразність.

Упродовж століть українського мореплавства від сусідніх держав переймалося немало термінів водночас із засвоєнням різного виду суден.

Якщо у період Київської Русі основу української термінолексики мореплавства становили власні слова та грецизми, то з XVIII ст. пріоритет належить голландським запозиченням.

У XVIII–XIX ст. в українську морську термінолексику входять англійські, французькі й німецькі запозичення.

Навіть поверховий погляд на українську морську термінологію показав, наскільки вона неуніфікована, неунормована, а основне — нерозбудована. Причина у позамовних факторах. Крім того, морська термінологія «складалася самочинно, без утручання мовників». Тому питання розвитку морської термінології чекає ще свого дослідника.

У зв'язку з цим виникає потреба в знанні морської термінології майбутніми фахівцями морської галузі. Але багато з тих, хто

починає вивчати морську справу, ще не оволоділи морською термінологією. На таких читачів, насамперед, і розраховано пропонований тлумачний словник. Він містить близько 700 морських термінів і більше 200 усталених морських словосполучень, які характеризують морську галузь: управління, маркетинг, судноводіння, навігацію, суднові енергетичні установки, електрообладнання, будову і технічне обслуговування судна тощо. Терміни наводяться українською мовою з англійськими відповідниками та короткими тлумаченнями.

Автори сподіваються, що це видання допоможе в оволодінні морською лексикою, у розумінні морської термінології та усталених морських словосполучень, у використанні їх англійською мовою в умовах запровадження компетентнісного підходу.

Словник розраховано на викладачів, аспірантів, магістрантів, курсантів, студентів, а також для всіх інших, хто вивчає морську справу і бажає досягнути в ній успіху.

А. Ляшкевич, М. Бабшана

Довідкове видання

Ляшкевич Антоніна Іванівна

Бабишена Мар'яна Ігорівна

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Відповідальний за випуск *Р. Є. Врублевський*

Технічний редактор *Т. О. Радул*

Корректор *Н. М. Грем*

Друк, фальцювальні-палітурні роботи *В. Г. Удов*

Формат 60x84/12. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 12,3

Підписано до друку року 14.11.2017

Тираж 50 примірників.

Видавництво

Херсонська державна морська академія,

просп. Ушакова, 20, м. Херсон, 73000

Тел.: 49-20-20

Ел. адреса: rvv@ksma.ks.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої

справи до Державного реєстру

ДК № 4319 від 10.05.2012